

Stan i prognoza koniunktury gospodarczej nr 3/2022 (115)

Raporty o stanie koniunktury gospodarczej Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych stanowią kontynuację projektu prognostycznego prowadzonego w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową od 1994 roku. W 2017 roku zespół prognoz makroekonomicznych wydzielił się ze struktur IBnGR, tworząc nowy ośrodek analityczny – Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych (IPAG). Prezentowany raport jest dwudziestą drugą publikacją z tego cyklu, sygnowaną marką Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych.

Prognozy Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych powstały przy następujących założeniach:

- ewentualne wznowienia pandemii koronawirusa nie uruchomią nowych obostrzeń istotnie hamujących aktywność gospodarczą,
- stopy procentowe w Polsce wzrosną w 2022 roku jeszcze nie więcej niż o 1 punkt procentowy, do poziomu 7,5 proc.,
- wzrost PKB w UE w 2022 r. wyniesie 2,7 proc., a w 2023 r. 1,5 proc.

Wpływ sytuacji geopolitycznej na gospodarkę

Od początku 2020 roku dominujący wpływ na procesy gospodarcze w Polsce mają czynniki zewnętrzne. W latach 2020-2021 była to pandemia koronawirusa i związany z nią kryzys gospodarczy, obecnie w 2022 roku jest to tocząca się na Ukrainie wojna. Gospodarcze skutki wojny na Ukrainie z polskiego punktu widzenia są wielowymiarowe. Wzrost ogólnego poziomu niepewności, wpływa negatywnie przede wszystkim na dynamikę nakładów inwestycyjnych, a ta z kolei warunkuje wolumen działalności i konkurencyjność przedsiębiorstw w nadchodzących okresach. Wpływ wojny na Ukrainie zaznacza się także wysokimi cenami energii, surowców energetycznych oraz pozostałych surowców. Zauważyć warto, że zaczęły one rosnąć już w drugiej połowie 2021 roku, co wynikało w znacznej mierze z rosyjskich manipulacji wolumenami dostaw, co później okazało się być jednym z etapów przygotowawczych do rozpoczętej w lutym wojny.

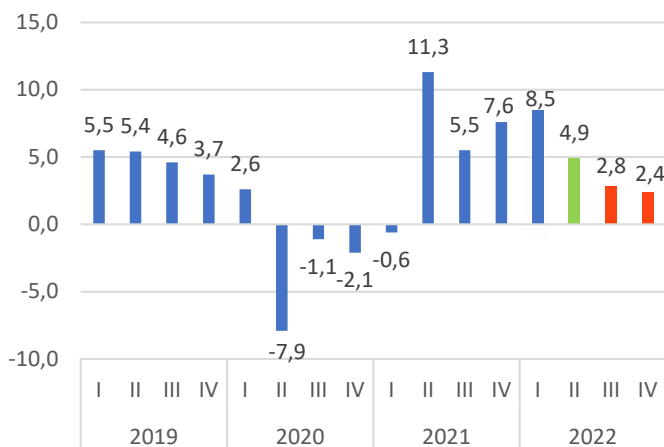
Rosnące ceny energii i surowców, podnosząc koszty działalności przedsiębiorstw oraz uderzając w konsumentów, są jedną z głównych (choć nie jedyną) przyczyn rozpędzającej się inflacji. Stanowi ona obecnie jeden z najpoważniejszych problemów polskiej gospodarki. Wysoka stopa inflacji, o skali nieobserwowanej w Polsce od wielu lat, wymusza

wzrost stóp procentowych, co dodatkowo ogranicza wydatki inwestycyjne i konsumpcyjne.

Tocząca się za wschodnią granicą Polski wojna niesie ze sobą również pewne dodatnie bodźce rozwojowe. W pierwszej kolejności wskazać tu należy wzrost liczby konsumentów na rynku, co wynika z przyjęcia w Polsce licznej rzeszy uchodźców wojennych. Wyższa liczba konsumentów oraz duża pomoc kierowana dla walczącej Ukrainy skutkuje wzrostem popytu. Sankcje nałożone na Rosję i Białoruś z jednej strony odcięły polskie przedsiębiorstwa od surowców z tych krajów, z drugiej strony zaś stworzyły im szansę na wypełnienie luk towarowych na rynku polskim i europejskim, powstałych po niezrealizowanym imporcie ze Wschodu. Wspomnieć należy również o szansach dla branż związanych z sektorem zbrojeniowym oraz dla przedsiębiorstw związanych z rynkiem transportowym i magazynowym, jako że Polska ma stać się pośrednikiem dla blokowanego przez Rosję eksportu ukraińskiego. W krótkim okresie nie zrównoważą one jednak strat dla polskich przewoźników specjalizujących się przed wybuchem wojny w przewozach do Rosji i na Białoruś.

Oddzielną kwestią jest wpływ migracji związanych z wojną. Kryzys uchodźczy spowodował wzrost zasobu siły roboczej dostępnej dla polskich przedsiębiorstw, nie wywołując jednocześnie wzrostu stopy bezrobocia. Sytuacja niektórych przedsiębiorstw poprawiła się zatem w tym względzie, chociaż nadal występują niedobory wykwalifikowanych pracowników. W niektórych branżach (przede wszystkim związanych z budownictwem), obserwuje się ruch w przeciwnym kierunku, czyli odpływ pracowników ukraińskich, wracających do obrony swojego kraju. Ruch ten pogłębia niedobory na rynku pracy.

Tempo wzrostu PKB (% , r/r)

Źródło: GUS, IPAG

Prognozowane wolniejsze tempo wzrostu PKB

Według szacunków Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych (IPAG), tempo wzrostu **produktu krajowego brutto** w drugim kwartale 2022 roku wyniosło 4,9 proc. Był to już piąty z rzędu kwartał, w którym tempo wzrostu gospodarczego osiągnęło dodatni wynik, po czterech wcześniejszych kwartałach spadku. Tempo to było zdecydowanie niższe od odnotowanego w poprzednim kwartale. Zaznaczyć jednak należy, że w pierwszych trzech miesiącach roku na wysoką dynamikę gospodarki wpływało przede wszystkim złożenie się jednocześnie czynników statystycznych (niska baza odniesienia) oraz geopolitycznych, czyli początku wojny na Ukrainie, wpływającego na duży wzrost popytu krajowego. Szacowany wzrost w drugim kwartale uznawać należy za dobry wynik – zarówno w kategoriach historycznych i bezwzględnych, jak i z punktu widzenia sytuacji globalnej, w porównaniu z sytuacją większości gospodarek rozwiniętych. W kolejnych kwartałach 2022 roku spodziewać się należy utrzymania dodatniego tempa wzrostu gospodarczego, ale będzie ono zdecydowanie niższe niż w pierwszej połowie roku. Głównymi czynnikami spodziewanego spowolnienia będą przede wszystkim wyższe stopy procentowe, nienotowany od lat poziom inflacji, będący obecnie jednym z największych problemów polskiej gospodarki oraz wysoki poziom niepewności dodatkowo osłabiający konsumpcję i inwestycje. W opinii IPAG, w całym 2022 roku produkt krajowy brutto wzrośnie o 4,5 proc., a w roku następnym o 2,5 proc. Oznacza to korektę w górę wcześniejszych prognoz dla bieżącego roku oraz w dół w odniesieniu do roku kolejnego.

Słabnący wzrost popytu krajowego

Na dynamikę wzrostu gospodarczego w największym stopniu wpływa **popyt krajowy**, w tym powiększanie stanu zapasów, a saldo obrotów z zagranicą dynamikę tę nieco osłabia. Sytuacja taka utrzyma się w latach 2022-2023. Tempo wzrostu popytu krajowego utrzymywać się będzie na wyższym poziomie niż tempo wzrostu PKB. W kolejnych kwartałach 2022 roku tempo wzrostu popytu krajowego będzie się obniżać, co stanowi naturalną konsekwencję zaostrzenia polityki monetarnej. Efekty te działają zazwyczaj z opóźnieniem i zaczną być wyraźniejsze w drugiej połowie roku. W całym 2022 roku wzrost popytu krajowego wyniesie 6,8 proc., a w następnym 3,5 proc.

Niższe wzrosty konsumpcji

Kwartałne tempo wzrostu **spożycia w sektorze gospodarstw domowych** (czyli konsumpcji) w 2022 roku będą coraz niższe – od 6,6 proc. w pierwszym kwartale, do 2,0 w czwartym. Efekt wzmożonych wydatków konsumpcyjnych związanych z napływem do Polski uchodźców wojennych, zwiększającym bezprecedensowo liczbę konsumentów, stopniowo będzie wygasał. Dominujące staną się efekty wysokiej inflacji i spadku dynamiki wynagrodzeń oraz wzrostu stóp procentowych. W całym 2022 roku tempo wzrostu spożycia gospodarstw domowych wyniesie 4,2 proc., a w roku następnym 2,8 proc. Nieco szybciej rosło będzie spożycie publiczne (czyli w uproszczeniu – wydatki rządowe i samorządowe), dzięki czemu **spożycie ogółem** wzrośnie o 4,7 w 2022 roku i 3,7 proc. w roku następnym.

Zastój w inwestycjach

Spowolnienia tempa wzrostu spodziewać się należy w odniesieniu do **nakładów brutto na środki trwałe** (czyli inwestycji). Głównym czynnikiem warunkującym obniżenie ich dynamiki jest wzrost stóp procentowych. Dodatkowo wskazać należy niepewność, związaną z wojną na Ukrainie oraz z pozyskiwaniem przez Polskę środków unijnych. Z punktu widzenia potrzeb rozwojowych gospodarki, stanowi to poważne źródło niepewności dla dynamiki wzrostu gospodarczego w nadchodzących kwartałach. W całym 2022 roku nakłady brutto na środki trwałe zwiększą się o 3,0 proc., a w roku następnym o 2,8 proc.

Wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu

Najszybciej rozwijającą się częścią gospodarki w latach 2022-2023 pozostanie **przemysł**. Wysokiemu wzrostowi towarzyszy jednak rekordowo wysoki wzrost cen produkcji sprzedanej (25,6 proc. r/r w czerwcu 2022 roku). Według prognozy IPAG, w kolejnych kwartałach tempo wzrostu produkcji przemysłowej będzie coraz wolniejsze. W 2022 roku wartość dodana w przemyśle zwiększy się o 5,9 proc., a produkcja sprzedana przemysłu o 11,0 proc. W 2023 roku tempa te obniżą się odpowiednio do 3,5 i 4,5 proc.

Spodziewane pogorszenie koniunktury w budownictwie

Efekty pogorszenia sytuacji gospodarczej w największym stopniu odczuwalne będą w **budownictwie**. Wzrost niepewności, kosztów działalności (cen materiałów budowlanych, paliw i wynagrodzeń), stóp procentowych oraz odpływ pracowników zagranicznych w zauważalny sposób wpłyną będą negatywnie na dynamikę wzrostu już od trzeciego kwartału 2022 roku. Spodziewać się zatem należy powrotu ujemnego tempa wzrostu w tym sektorze, które utrzymywać się będzie w drugiej połowie 2022 roku i przynajmniej w części roku następnego. Wartość dodana w budownictwie zmniejszy się w 2022 roku o 2,5 proc., a w roku następnym o 0,8 proc. Produkcja sprzedana budownictwa (w pełnej zbiorowości przedsiębiorstw budowlanych) zmniejszy się w 2022 roku o 2,1 proc., a w 2023 roku o 1,0 proc.

Względnie dobra sytuacja w usługach rynkowych

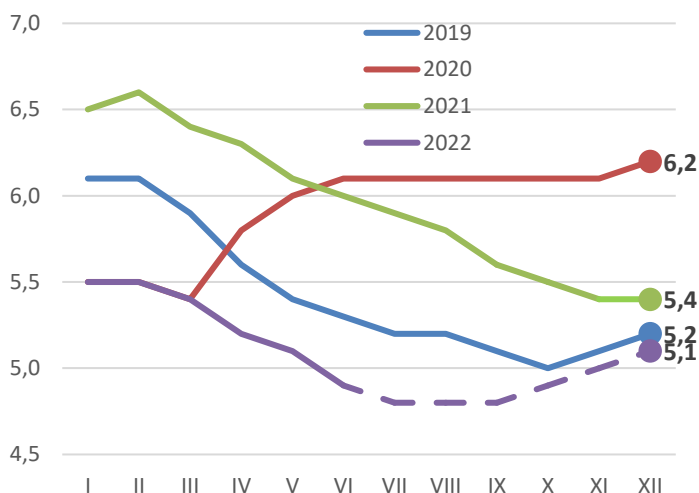
Względnie stabilnej sytuacji, zwłaszcza na tle innych sektorów, spodziewać się należy w sektorze **usług rynkowych**. Prognoza IPAG nie przewiduje tu spowolnienia, co więcej, w całym roku tempo wzrostu wartości dodanej powinno ukształtować się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim. W 2022 roku wartość dodana w usługach rynkowych wzrośnie o 4,7 proc., a w roku następnym nieco wolniej, o 3,0 proc. Zauważyć warto, że w latach 2022-2023 sektor ten rozwijał się będzie w tempie szybszym niż produkt krajowy brutto.

Spadek kursu złotego

W latach 2022-2023 tempo wzrostu eksportu utrzymywać się będzie na poziomie niższym niż tempo

wzrostu importu. W konwencji rachunków narodowych **eksport** w 2022 zwiększy się o 4,3 proc., a w 2023 roku o 7,3 proc. Roczne tempa wzrostu **importu** wyniosą w tych latach odpowiednio 8,4 oraz 8,7 proc. Zauważyć warto, że handel zagraniczny realizowany będzie w warunkach obniżonego, zwłaszcza w porównaniu z okresem sprzed pandemii koronawirusa, **kursu złotego**. Wybuch wojny wpłynął na dalszy spadek jego wartości (w wyniku reakcji rynków finansowych), która ponownie wzrosnąć może dopiero pod koniec 2022 roku. Powrót kursu do poziomów zbliżonych przed pandemią nie nastąpi jednak szybko, co korzystnie oddziaływać będzie na warunki prowadzenia eksportu.

Stopa bezrobocia (%)

Źródło: GUS, IPAG

Korzystna sytuacja na rynku pracy

Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec pierwszego półrocza wyniosła 4,9 proc. Oznacza to jej spadek o 1,1 punktu procentowego w porównaniu z sytuacją sprzed roku oraz o 0,5 punktu procentowego w porównaniu z końcem pierwszego kwartału. Nadmienić przy tym należy, że zazwyczaj w końcu drugiego kwartału stopa bezrobocia spada względem końca pierwszego kwartału ze względu na czynniki sezonowe. Z perspektywy rocznej wynik ten odczytać należy jako wyraz dobrej, z punktu widzenia pracowników, sytuacji na rynku pracy. Pomimo napływu dużej liczby uchodźców wojennych z Ukrainy oraz spodziewanego spowolnienia gospodarczego, sytuacja na rynku pracy wydaje się stabilna. Według prognozy IPAG, stopa bezrobocia

osiągnie poziom 5,1 proc. na koniec 2022 roku. W roku następnym skutki pogorszenia koniunktury staną się już jednak bardziej odczuwalne, a stopa bezrobocia zwiększy się do 5,4 proc. Wzrost tego rzędu nie stanowi jednak znaczącego wyzwania w skali makroekonomicznej.

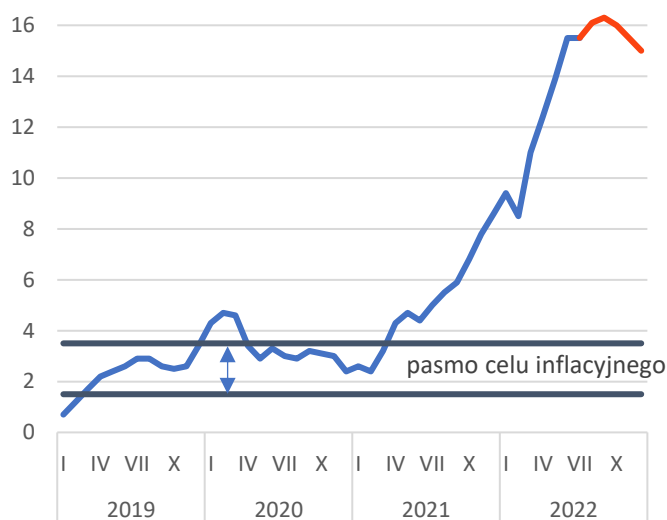
Wzrost **przeciętnego zatrudnienia** w gospodarce narodowej utrzyma się na dodatnim poziomie, jednak w latach 2022-2023 będzie on coraz wolniejszy i wyniesie odpowiednio 1,3 i 0,7 proc. Przyrost przeciętnego zatrudnienia w 2023 roku, pomimo wzrostu stopy bezrobocia, będzie możliwy dzięki znajdowaniu zatrudnienia przez pozostających w Polsce uchodźców. Wysoka stopa inflacji w istotny sposób wpłynie na obniżenie dynamiki **przeciętnego realnego wynagrodzenia brutto**. W 2022 roku spodziewać się należy spadku realnych wynagrodzeń, mimo stosunkowo wysokiej dynamiki nominalnej. W roku następnym dynamika wynagrodzeń zaadaptuje się do podwyższonej dynamiki cen, dzięki czemu tempo wzrostu realnych wynagrodzeń wróci do dodatnich poziomów.

Wysoka inflacja

Średnie tempo wzrostu cen dóbr i usług konsumpcyjnych, czyli **inflacja**, wyniosło w okresie od kwietnia do czerwca 13,9 proc. Był to najwyższy kwartalny poziom inflacji od 1998 roku. Poziom inflacji na koniec pierwszego półrocza ukształtował się na poziomie 15,5 proc., a według wstępnych danych (tzw. szybkiego szacunku) w lipcu br. utrzymał się również na poziomie 15,5 proc. Są to najwyższe miesięczne poziomy inflacji od 1997 roku. Trwający od lutego 2021 roku wzrost wartości miesięcznych wskaźników inflacji, która wyraźnie przyspieszyła jeszcze na początku 2022 roku, jest zjawiskiem niepokojącym i stanowi obecnie jeden z głównych problemów polskiej gospodarki. Wynika z nakładania się w jednym czasie szeregu czynników o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym. Wśród nich na pierwszym miejscu wymienić należy rosnące dynamicznie ceny paliw i energii, co jest zjawiskiem globalnym i dotyczy większości rozwiniętych gospodarek. W dalszej kolejności o wysokim poziomie inflacji decydują: odbicie koniunktury gospodarczej po kryzysie związanym z pandemią, ekspansywna polityka fiskalna państwa, presja na wzrost wynagrodzeń spowodowana niedoborem pracowników na rynku pracy, zakłócenia łańcuchów dostaw zmniejszające podaż niektórych dóbr, zwiększony popyt

na dobra pierwszej potrzeby ze strony uchodźców wojennych i związany z pomocą humanitarną dla Ukrainy, a także utrzymywanie się przez długi okres (w poprzednich latach) ekspansywnej polityki monetarnej. Zacieśnianie tej ostatniej wpłynie będzie w dłuższym okresie na obniżenie dynamiki wzrostu cen, ale także na wspomniane wyżej osłabienie tempa wzrostu gospodarczego.

Inflacja (% r/r)

Źródło: GUS, IPAG

W pierwszym półroczu, w porównaniu z sytuacją sprzed roku, wzrosły ceny wszystkich głównych grup towarów i usług konsumpcyjnych. Wzrosły nawet ceny odzieży i obuwia, które od wielu lat były grupą notującą spadki cen. Najbardziej wzrosły ceny transportu (o 22,1 proc.), w tym paliwa do prywatnych środków transportu o 30,1 proc., użytkowania mieszkania lub domu i nośników energii (o 18,8 proc.), restauracji i hoteli (o 13,4 proc.) oraz żywności i napojów bezalkoholowych (o 11,1 proc.). Zaznaczyć warto, że wzrosty te odnotowane zostały pomimo obowiązywania obniżonej akcyzy i podatku VAT na niektóre towary.

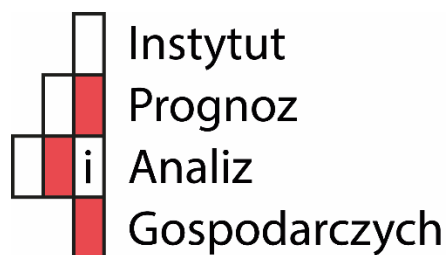
W opinii IPAG, w całym 2022 roku średni poziom inflacji wynosić będzie 13,7 proc., a jej wysokość w grudniu wyniesie 15,0 proc. W 2023 roku tempo wzrostu cen konsumpcyjnych będzie już niższe, nadal jednak znacznie powyżej poziomu celu inflacyjnego NBP: inflacja średnioroczna wyniesie 11,8 proc., a grudniowa 7,3 proc.

Prognozy IPAG z 4 sierpnia 2022 r.		Kwartały 2022				2021	2022	2023
		I	II	III	IV			
PKB (wyrównany sezonowo)	wzrost w %	2,5	1,4	0,6	0,4			
PKB	wzrost w %	8,5	4,9	2,8	2,4	5,9	4,5	2,5
Wartość dodana w przemyśle	wzrost w %	15,1	8,7	3,0	1,8	14,2	5,9	3,5
Wartość dodana w budownictwie	wzrost w %	17,4	5,2	-8,9	-11,6	1,3	-2,5	-0,8
Wartość dodana w usługach rynkowych	wzrost w %	6,7	5,3	3,8	3,4	3,9	4,7	3,0
Popyt krajowy	wzrost w %	13,2	7,2	4,3	3,5	7,6	6,8	3,5
Spożycie ogółem	wzrost w %	5,1	4,6	2,9	4,5	5,3	4,7	3,7
Spożycie indywidualne	wzrost w %	6,6	4,8	2,5	2,0	6,1	4,2	2,8
Nakłady brutto na środki trwałe	wzrost w %	4,3	5,2	3,5	2,0	3,8	3,0	2,8
Produkcja sprzedana przemysłu	wzrost w %	16,0	11,3	8,7	6,5	14,4	11,0	4,5
Produkcja sprzedana budownictwa								
- pełna zbiorowość	wzrost w %					5,8	-2,1	-1,0
- przeds. zatrudniające powyżej 9 osób	wzrost w %	23,3	8,5	-12,5	-14,7	3,2	-3,5	-1,3
Inflacja (CPI; średnio w okresie)	wzrost w %	9,7	13,9	16,0	15,5	5,1	13,7	11,8
Inflacja (CPI; k.o.)	wzrost w %	11,0	15,5	16,3	15,0	8,6	15,0	7,3
Podaż pieniądza nominalnie (k.o.)	wzrost w %	7,9	6,5	8,1	9,0	8,9	9,0	8,0
Przeciętne wynagrodzenia brutto realne	wzrost w %	0,1	-1,8	-1,0	0,2	3,0	-0,6	2,5
Przeciętne zatrudnienie w GN	wzrost w %	1,9	1,6	1,2	0,3	1,4	1,3	0,7
Stopa bezrobocia rejestrowanego (k.o.)	%	5,4	4,9	4,8	5,1	5,4	5,1	5,4
Eksport (GUS/RN)	wzrost w %	2,0	3,2	4,6	7,3	11,8	4,3	7,3
Import (GUS/RN)	wzrost w %	8,8	7,5	8,5	8,7	15,9	8,4	8,7
Saldo obrotów bieżących BP (krocząco)	% PKB	-2,8	-3,8	-4,2	-4,7	-0,7	-4,7	-3,0
Średni kurs dolara (NBP)	PLN/USD	4,12	4,36	4,6	4,5	3,86	4,4	4,4
Średni kurs euro (NBP)	PLN/EUR	4,63	4,65	4,7	4,6	4,57	4,6	4,5

Kwartałne tempa wzrostu PKB podawane są w odniesieniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego w cenach stałych, średniorocznych roku poprzedniego. Wyjątek stanowi tempo wzrostu PKB podawane w dwóch konwencjach – w porównaniu z analogicznym kwartałem roku poprzedniego (ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego) oraz w porównaniu do poprzedniego kwartału, po eliminacji czynników sezonowych (ceny stałe przy roku odniesienia 2015).

Źródło: dane historyczne – GUS, NBP (czarny kolor); szacunki i prognozy – IPAG (czerwony kolor)

dr Bohdan Wyżnikiewicz, Jacek Fundowicz, Krzysztof Łapiński

Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych Fundacja Naukowa

specjalizuje się w opracowaniach określanych jako ekonomia stosowana,
przygotowuje ekspertyzy i raporty w następujących obszarach tematycznych:

Ocena gospodarczych skutków regulacji

Pionierskie raporty sektorowe

Badanie i monitoring sektorów gospodarczych

Strategie rozwoju i ekspertyzy

Prognozy ekonomiczne

Krótko- i długookresowe prognozy makroekonomiczne (od 1994 roku)

Model branżowego ryzyka inwestycyjnego (od 1992 roku)

przygotowuje opracowania przekrojowe, takie jak:

Uaktualniane na bieżąco bazy prognoz makroekonomicznych
najważniejszych organizacji międzynarodowych i rządu

Badania szarej strefy gospodarczej i jej skutków dla gospodarki i sektorów

Analizy rozkładu dochodów na różnych szczeblach

Więcej informacji na stronie WWW.IPAG.ORG.PL

ZAPRASZAMY!